

SAIPPUA. kirja

Saara Kuha

Saippuakirja

Saippuakirja

Saara Kuha

© 2013 Saara Kuha

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-286-639-4

Sisällys

Tervetuloa saippuakirjan pariin	7
Saippuaa kaikkina aikoina	8
Saippuan ominaisuudet	10
Tarvikkeet	11
Turvallisuus	12
Tarvittavat ainekset	15
Saippuan valmistaminen	17
Lisätietoja saippuanteosta	21
Kuumamenetelmä	29
Ylirasvoittaminen	33
Rasvoja ja öljyjä	34
Väri	42
Värjäystapoja	47
Tuoksu	50
Muita lisukkeita	53
Reseptejä	58
Maitosaippuan valmistamisesta	68
Tee resepti itse	69
Ongelmia	73
Säilyttäminen ja pakkaaminen	76
Nestesaippua	78
Vaahdottamalla valmistettu saippua	83

Tuhkalipeäsaippua	85
Saippuan myyminen	88
Saippuasurfarin sanastoa	90
Lopuksi - hauskaa matkaa!	92

Tervetuloa saippuakirjan pariin

Ensimmäinen saippuakirjani, Käsien tehtyä saippuaa, julkaistiin vuonna 2006. Painos myytiin muutamassa vuodessa loppuun, mutta kysyntää tuntui riittävän edelleen. Niinpä päätin kirjoittaa saippuakirjan uusiksi.

Mukana on paljon vanhaa, mutta myös uutta ja syventävää käytännön tietoa. Olen tiivistänyt teoria- ja historiaosuutta huomattavasti, lisännyt mukaan kuumamenetelmän, vaahdotetun saippuan, nestesaippuan sekä ottanut uusia valokuvia. Mukana saippuaresepteissä on toivottu palashampoon ohje. Kerron lyhyesti myös tuhkalipeäsaippuan valmistamisesta.

Saippuareseptiosiossa annan vain perusreseptejä, joihin voidaan valita itse lisukkeet. Haluan siis rohkaista entistäkin enemmän suunnittelemaan aivan omia, yksilöllisiä saippuoita.

Toivon, että tässä kirjassa riittäisi kiinnostavaa sisältöä myös Käsien tehtyä saippuaa -kirjan lukeneille. Saippuan tekemisen kannalta tärkeät perusasiat tulevat esille tässäkin kirjassa, joten ei haittaa, vaikkei aiempaa kirjaani olisikaan saanut lukea.

Tämänkään kirjan tarkoitus ei ole olla kaiken kattava paketti, vaan auttaa mielenkiintoisen harrastuksen alkuun tai toisaalta antaa uutta inspiraatiota harrastuneemmallekin saippuamaakarille.

Saippuaa kaikkina aikoina

Saippuaa on valmistettu jo tuhansia vuosia. Varhaisin todistusaineisto on peräisin Babyloniasta noin vuodelta 2800 ennen ajanlaskun alkua. Sen jälkeisiltä ajoilta on löytynyt merkintöjä saippuasta niin muinaisten egyptiläisten, roomalaisten kuin arabienkin vanhoista kirjoituksista. Saippuaa on käytetty villan ja tekstiilien pesuun, sittemmin peseytymiseen, hiusten muotoiluun ja jopa lääkkeenä.

Aleppon saippuaa.

Kuva: Bernard Gagnon

Saippuanvalmistus oli enimmäkseen pienimuotoista ja kaupallisen saippuan – kuten Aleppon, Marseillen ja Kastilian saippuan – valmistuskin oli pitkälti käsityötä. Tilanne muuttui teollisen vallankumouksen myötä 1850-luvun kieppeillä, jolloin muiden muassa Pears ja Lever ryhtyivät valmistamaan teollisin keinoin halpaa, mutta hyvälaatuista saippuaa.

Pohjois-Euroopassa kotisaippuaa tehtiin maaseudulla pitkään keittämällä teurasjätteistä saatuja rasvoja lipeän kanssa. Aluksi lipeänä käytettiin tuhkalipeää, mutta teollisen lipeän saatavuuden parantuessa se pitkälti syrjäytti tuhkalipeän. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa on käytetty lähinnä koivuntuhkalipeää.

Moderni kotisaippuanvalmistus alkoi 1970-luvulla, kun yhdysvaltalainen Ann Bramson kehitti saippuoinnin kylmämenetelmän ja kirjoitti siitä kirjan. Saippuanvalmistuksesta tuli Yhdysvalloissa suosittu harrastus, joka levisi pikkuhiljaa muuallekin maailmaan.

Nykyään saippuanvalmistus on suositumpaa kuin koskaan, eikä ihme. Saippuan tekeminen on hauskaa ja omatekoinen saippua maailman parasta. Miljoonat saippuantekijät ympäri maailmaa kehittelevät omia reseptejään ja

kokevat yhä uudestaan luomisen riemun. Käsintehty saippua on jotain aivan erityistä.

Jotkut innostuvat saippuan tekemisestä niin paljon, että sitä voisi kutsua saippuakuumeeksi. Saippuaideat pyörivät mielessä ja arkipäivän tavaroita alkaa katsoa uusin silmin: voisiko tuota laittaa saippuaan? Sopsisiko tuo saippuamuo-tiksi? Ruokakaupassa erilaisten öljyjen hamstraus alkaa jo melkein hävettää. Miettiiköhän kassa, miksi tuo ihminen ostaa litroittain oliiviöljyä ja pakettikaupalla kookosrasvaa?

Saippuan valmistaminen tuntuu kiehtovan eniten niitä, jotka ovat muutenkin innostuneet käsin tekemisestä. On hienoa ideoida, suunnitella, tehdä, saada aikaan ja nähdä omien kättensä töitä.

Joskus saippuaa tehdessä ymmärtää, miksi keskiajan alkemistejakin kiinnosti saippuanvalmistus. Se voi tuntua jännittävältä salatieteeltä, vaikka eihän se tietenkään sitä oikeasti ole. Saippuan syntymistä on mielenkiintoista seurata. Aineksia ja tekotapaa vaihtelemalla voi vaikuttaa lopputulokseen. Resepteistä, menetelmistä ja lopputuloksesta voi pitää päiväkirjaa. Saippuan pH:n alenemista kypsymisen edetessä voi seurata testiliuskojen avulla.

Itse valmistamalla tietää, mitä saippua sisältää; esimerkiksi vegaani voi olla varma, ettei saippua sisällä eläinkunnasta lähtöisin olevia tuotteita. Teollisuuden yleisin saippuan raaka-aine on naudanasrasva, tali. Se on ainesosaluettelossa nimellä sodium tallowate. Saippuan voi mainiosti valmistaa pelkistä kasvikunnasta peräisin olevista rasvoista.

Saippua ei luultavasti paranna iho-ongelmia – elleivät nuo ongelmat liity jollain tavalla ihon likaisuuteen, mikä lienee nykyaikana harvinaista. Itse tekemällä voi kuitenkin vaikuttaa saippuan ominaisuuksiin, joten siitä voi tehdä sellaista, jossa ei ole omaa ihoa ärsyttäviä aineita. Saippuasta saa halutessaan myös hellävaraisen.

Saippuan ominaisuuksia

Saippua vähentää veden pintajännitystä ja saa sen leviämään iholle tai imeytymään kankaaseen paremmin. Lisäksi saippuamolekyyleissä on vesipakoisia ja vesihakuisia osia, joiden vuoksi ne ympäröivät likahiukkasia ja saavat ne irtomaan.

Saippuanvalmistuksessa syntyy myös glyserolia. Käytössä saippuaa ei jää iholle, joten glyserolikin huuhtoutuu pois. Glyserolin läsnäolo voi tehdä saippuasta hellävaraisempaa. Teollisuudessa glyseroli tavallisesti poistetaan saippuasta muun kosmetiikan raaka-aineeksi.

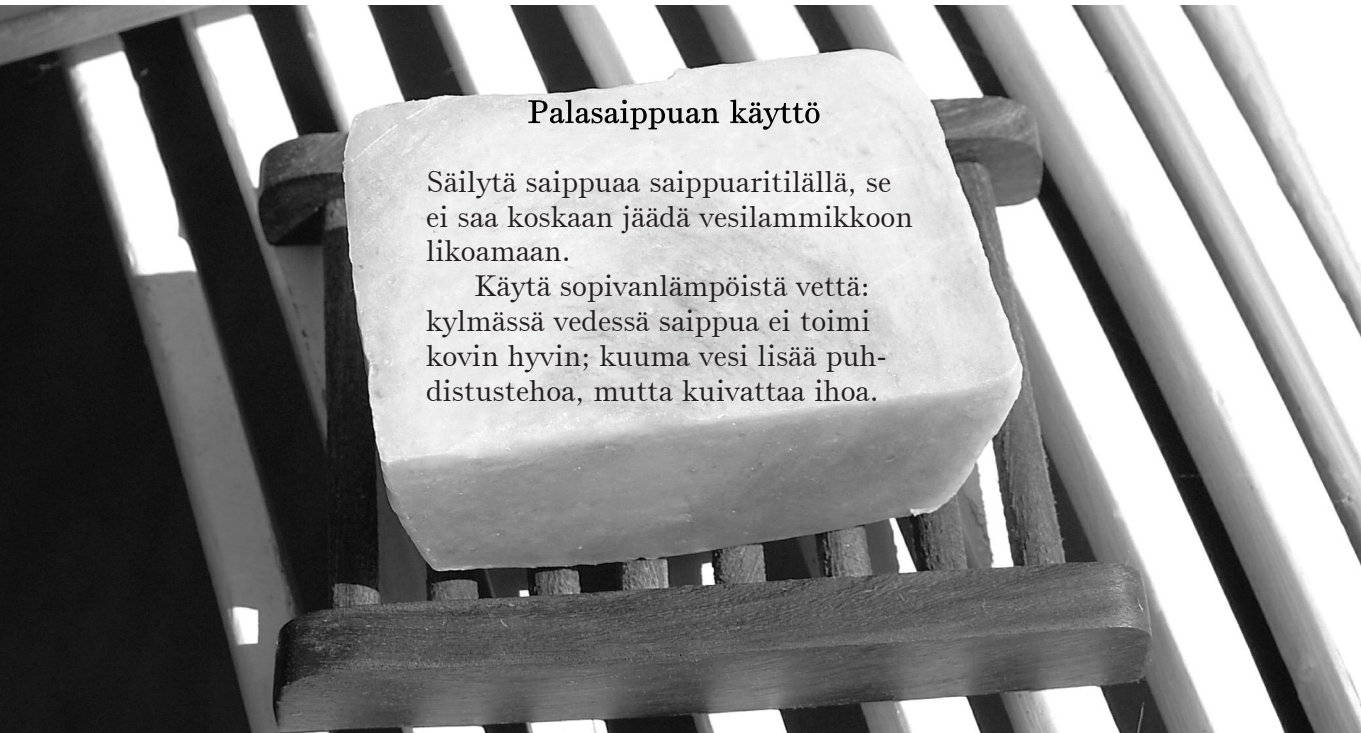
Kun saippuaa yllirasvoitetaan, siitä tulee miedompaa ja samalla sen puhdistusteho heikkenee. Jos yllirasvoitusta ei käytetä, saadaan voimakkaammin puhdistava saippua, joka kuivattaa ihoa. Kirjassa käytetty 5 % yllirasvoitus on hyvä kompromissi. Erilaisilla öljyillä saadaan jonkin verran vaihtelua lopputulokseen.

Käsinthehty saippua on lievästi emäksistä, kun taas ihon oma pH on 5,5 eli hieman hapan. Yleensä saippuan emäksisyys ei tuota ongelmia, sillä jo huuhteluvesi neutraloi saippuan emäksisyyttä ja ihon oma happamuus palautuu nopeasti.

Palasaippuan käyttö

Säilytä saippuaa saippuaritilällä, se ei saa koskaan jäädä vesilammikkoon likoamaan.

Käytä sopivanlämpöistä vettä: kylmässä vedessä saippua ei toimi kovin hyvin; kuuma vesi lisää puhdistustehoa, mutta kuivattaa ihoa.

Valmista itse aitoa saippuaa!

- palasaippuaa kylmä- ja kuuma- menetelmällä
- palashampoota
- nestesaippuaa
- vaahdottamalla valmistettua saippuaa

Mukana on paljon perusasiaa ja hieman myös nippelitietoa, joten kirja sopii niin aloittelijalle kuin kokeneemmallekin saippuantekijälle.

Saara Kuha on Järvenpäässä asuva yrittäjä ja kirjoittaja, joka on aiemmin kirjoittanut kirjan Käsien tehtyä saippuaa (Art House 2006).

9 789522 866394

